

Nové podněty české vedutistice v díle Jaroslava Staňky

Veduta coby důležitý fenomén výtvarné tvorby i nedocenitelný zdroj informací o historické podobě měst a příměstské krajiny má v českých zemích svou výraznou tradici. Malířská či grafická veduta ve 20. a 21. století přirozeně ustoupila fotografickému záznamu, přesto zůstává stále živá i v současnosti, jak se pokusí nastínit následující text.

Pro orientaci v tématu je třeba nejprve objasnit několik základních terminologických nuancí. *Perspektiva* (z lat.) se definuje jako zobrazení předmětu, stavby či znázornění trojrozměrného prostoru viděného z jednoho nebo více bodů na rovině ploše, jehož cílem je co nejvěrnější obraz skutečnosti.¹ Rozlišuje se *perspektiva barevná* (předměty blíže k posuzovateli jsou sytější barevné než předměty vzdálené), *kavalírní* (vojenská – druh axonometrie, kde jsou všechny délky nanášeny ve stejném měřítku), *lineární* (kreslená čarami, které zobrazují hrany a přechodné linie předmětů), *ptačí* (nadhled – pohled z větší výšky), *tříběžníková* (centrální průmět se šikmou osou pohledu) a *žabí* (zobrazuje předměty z podhledu).² *Veduta* (ital.) je pohled na město, jeho části nebo výsek krajiny se stavbami, zachycený prostředky malby, kresby a grafiky, někdy v reliéfu.³ Důležitý je poznatek v této definici, že hranice mezi perspektivou a vedutou není vždy zřetelná. Rozbor pojmů ukazuje, že *nadhled* na město může být z vyššího návrší (v Praze např. z Petřína, ze Strahova či Letné), nebo je proveden z větší výše, např. pohled letecký. Veduta je převážně pohled horizontální. Někdy je třeba názvy rozlišit, někdy se vzájemně přibližují, případně shodují.

S novým pojetím městských pohledů přišel po roce 2000 Jaroslav Staňek, syn architektky Jaroslavy Staňkové, s níž také spolupracoval na několika publikacích. Jednou z nich je v roce 2008 vydaná mapa *Zámky Čech, Moravy a Slezska* se Staňkovým vyobrazením 143 našich zámků.⁴ V následujícím textu se však budeme věnovat zejména Staňkově tvorbě vedut českých měst.

Před posouzením Staňkova zpracování městských pohledů je třeba se pozastavit u veduty Prahy od Josefa Daniela Hubera z roku 1769, v níž autor mimo jiné věnoval pozornost řešení průčelí dvorních objektů. Při neobyčejné podrobnosti rytiny se zdálo, že stejně důkladné je i zobrazení dvorů, ale detailní rozbor to neukázal. Připomeneme tu Huberovo zaznamenání

1

2

■ Poznámky

1 Oldřich J. Blažíček – Jiří Kropáček, *Slovník pojmů z dějin umění*, Praha 1991, s. 158.

2 Bohumil Syrový, *Architektura, Oborové encyklopedie SNTL*, Praha 1972, s. 219.

3 Viz pozn. 2, s. 219.

4 *Zámky Čech, Moravy a Slezska*, 1 : 500 000, text Ing. arch. Jaroslava Staňková, ilustrace Jaroslav Staňek, Praha 2008.

Obr. 1. Praha – Staré Město na perspektivě Josefa Daniela Hubera, 1769. Reprodukce: archiv autora.

Obr. 2. Stezka městskou památkovou zónou Uherský Brod, kresba: Jaroslav Staňek, 2010. Reprodukce: archiv autora.

Betlémské kaple, důležité při Fragnerově rekonstrukci v letech 1950–1952. Jaroslav Fragner při ní vycházel ze starých vyobrazení z let 1562, 1606, 1685, 1729 a 1769. Šlo zejména o objemové řešení kaple (měla jednu, či dvě sedlové střechy?) a Fragner se přidržel především Huberova vyobrazení se dvěma sedlovými střechami, se zvoničkou na východní střeše a pěti okny hlavního průčelí. Proti valbovým střechám u hlavního průčelí se správně rozhodl pro štít, doložené na pohledech z let 1606 a 1685. Teprve po rekonstrukci kaple bylo ve valdštejnském archivu na zámku v Mnichově Hradišti nalezeno Hergetovo zaměření kaple před jejím pobořením v roce 1786, dokládající u hlavního průčelí šestici oken.⁵ Tak je třeba Hubera hodnotit – jeho zobrazení dvorních průčelí je někdy nepřesné a schematické. Jaroslav Staněk na Huberův záměr záznamu dvorních průčelí sice navázal, ale vždy důsledně podle skutečného stavu. Vycházel přitom ze dvou hlavních principů svých vedut – z *ptačí perspektivy* (jako Huber) a *perspektivy lineární*.

V rámci turistického ruchu potřebují města informativní mapy, a proto objednávají jejich zpracování. Zásadně výstižnější než pouhá mapa je objemové zobrazení zástavby města, v němž je také možné uvést názvy ulic a významné objekty. Takto také pojal Staněk své pohledy na města, jichž zpracoval v letech 2005–2020 jedenatřicet. V roce 2005 to byla Náměšť nad Oslavou, 2008 Litomyšl, Lidice a Příbor, 2009 Uherský Brod, 2010 Bělá pod Bezdězem, Terezín a Josefov a 2012 Olomouc a Valtice. V roce 2013 bylo publikováno sedm vedut – Brno, Plzeň-Kotěrov, Kroměříž, Třebíč, Slaný, Pardubice a Litoměřice. V roce 2014 následovaly Kadaň, Telč, Slavonice, Znojmo a Plzeň, 2015 Benátky nad Jizerou, 2016 Lysá nad Labem, 2017 Nymburk a Světlá nad Sázavou, 2018 Mladá Boleslav a Poděbrady, 2019 Louny a Česká Lípa a 2020 Česká Kamenice.

Při rozvrhu pohledu na město vychází Staněk ze znalosti jeho historické podstaty – z 31 zpracovaných míst je jich 13 městskými památkovými rezervacemi a 15 městskými památkovými zónami. To ovlivňuje osazení půdorysu města na mapě – nejčastěji na úhlopříčku (např. u Kadaně), s využitím rohu pro některou významnou stavbu (zde františkánský klášter), jindy vodorovně (např. Slavonice, Louny), výjimečně svisle (Telč). U všech pohledů je patrná snaha o vyjádření krajiny i zasazení sídel do terénu. Proto není zobrazena zeleň jen v intra-

vilánu města, ale i ta v navazujícím okolí. K vyjádření plasticity zástavby využívá Staněk *oslunění* – proti dřívějším vedutám s průčelími osluněnými a zastíněnými i se *stíny vrženými*. Rubové strany map doplňují většinou fotografie pozoruhodných objektů z boků, vystihující je lépe než zachycení na městském pohledu; k nim je uveden jejich popis a rozbor.

U Staňkova zpracování městských map lze konstatovat v průběhu jejich patnáctiletého vývoje postupné prohlubování. Týká se to již for-

3

4

Obr. 3. Znojmo, kresba: Jaroslav Staněk, 2013. Reprodukce: archiv autora.

Obr. 4. Památník Terezín, kresba: Jaroslav Staněk, 2014. Reprodukce: archiv autora.

■ Poznámky

⁵ Karel Kibic, Betlémská kaple a její rekonstrukce, *Stavěná Praha XIV*, Praha 1984, s. 36.

mátu map – u *Uherského Brodu* byla v roce 2010 mapa vydána jako *Stezka městskou památkovou zónou* na formátu A5. Město založené Přemyslem Otakarem II. kolem roku 1270 má velmi rozlehlé jádro o rozloze 305 ha (575 × 650 m), na mapě je zachyceno částečně a jen s dochovanými úseky hradeb na jižní straně, mírně osluněné od jihozápadu a s názvy ulic i 14 vyznačenými objekty.

Také *Bělá pod Bezdězem*, další městská památková zóna, má rozsáhlé historické jádro; na mapě je uvedeno 14 pozoruhodností a v pravém dolním rohu renesanční radnice.

Za 2. světové války smutně proslulý *Terezín* založil v roce 1780 císař Josef II. jako vojenskou pevnost se třemi částmi – osmiúhelnou Hlavní pevností na levém břehu řeky Ohře, Malou pevností na pravém břehu a Horním i Dolním retranchementem v prostoru mezi oběma pevnostmi. Právem je celistvě zachované město o rozloze 398 ha městskou památkovou rezervací. Na druhé straně mapy s půdorysem Hlavní pevnosti je širší vysvětlení a popis ve třech jazycích.

Velmi náročné bylo zpracování městské památkové rezervace *Olomouc*, jejíž mimořádný historický význam se promítl do cenného a početně bohatého památkového fondu města. Olomouc vznikla ze dvou center – přemyslovského hradiska s naším druhým biskupstvím založeným v roce 1062 a na ně navazujícího města, vzniklého ve dvou etapách. Olomouc byla opevněna v době gotické, v 17. století se stala prvořadou barokní pevností s mohutnými bastiony obepínajícími městské jádro. Historický vývoj a terén se promítl do nepravidelného půdorysu města, jehož hlavními jádry jsou náměstí Václavské, Republiky, Horní a Dolní; na ně navazují náměstí Žerotínské a Blažejské. Městskému jádru dominují věže biskupského chrámu sv. Václava (hlavní věž 101 m), věž radniční (75 m) a věže kostela Panny Marie Sněžné. Na Horním náměstí stojí nejvyšší barokní sloup Nejsvětější Trojice, památka světového dědictví UNESCO. Mimořádná náročnost zpracování perspektivy vyplynula mj. z velkého počtu zdejších historických bloků, ale velké úsilí si vyžádalo také zobrazení střech s různými krytinami. Na perspektivě je doplněna městská zeleň, názvy četných ulic a 28 pozoruhodných objektů popsanych na rubové straně mapy.

Valtice na další Staňkem zpracované mapě jsou městskou památkovou zónou. Bylo to poddanské město, od 14. století v rukou Lichtenštejnů, kteří zde vybudovali mohutný zámek.

5

6

Jádrem Valtic je náměstí Svobody s farním kostelem Navštívení Panny Marie, sousedním klášterem a branou vedoucí k zámku. Na centrum s vyšší zástavbou navazují okrajové bloky rodinných domů, výrazně je tu zastoupena zeleň. Na mapě s názvy ulic je označeno 12 hlavních objektů, popsanych na druhé straně.

Pro *Třebíč* vytvořil Staňek mapu s pohledem na její historické centrum. Jádrem města byl benediktinský klášter založený mezi lety 1101

Obr. 5. Kadaň, kresba: Jaroslav Staňek, 2016. Reprodukce: archiv autora.

Obr. 6. Poděbrady, kresba: Jaroslav Staňek, 2019. Reprodukce: archiv autora.

a 1104, při němž vznikla osada Předklášteří. Na druhé straně řeky Jihlavy se utvořila osada Stařečka a východně od ní bylo na levém břehu řeky ve 13. století založeno město s dlouhým Karlovým náměstím a farním kostelem sv. Martina. Od 14. století se severně od řeky usazovali Židé, jejichž osídlení se rozvíjelo v 16. a hlavně 19. století. Zdejší ghetto se dvěma synagogami a navazujícím hřbitovem je nejzachovalejším židovským sídlem v Evropě, právem prohlášeným za památku světového dědictví UNESCO. Na mapě je uvedeno 18 pozoruhodností, popsanych na rubové straně.

Město *Telč* řešil Staněk v roce 2014 na osu náměstí Zachariáše z Hradce, aby bylo možné sklopit průčelí domů obou protějších náměstních stran. Pohled z ptačí perspektivy dokládá ochranu města rybníky Úlickým a Štěpnickým a řešení dvorů měštanských domů. Druhá strana mapy nepoukazuje na významné městské objekty, ale soustřeďuje se na zámecký areál a přilehlý farní kostel sv. Jakuba – doloženo popisem a 18 fotografiemi Jaroslava Kalouska. Hlavní jsou zde tři výstižné kresby, zachycující zámek a farní kostel s průhledem do jejich interiérů.

Následující mapa *Znojma* z roku 2013 představuje příklad autorova vrcholného zpracování úkolu. Základem je opět dobrá znalost historické podstaty města – prvotního centra hradu na návrší nad řekou Dyjí s románskou kaplí sv. Kateřiny, s navazující etapou s Horním náměstím a další etapou s náměstím Dolním, dnes Masarykovým. Město je zasazeno do členité krajiny i okolní zeleně. Výrazně se v něm uplatňují dominanty radniční věže (79,5 m), věže kostela sv. Mikuláše i Vlkovy věže městského opevnění (hradní tzv. Loupežnická věž se v roce 1892 zřítla). Plasticitu města zvýraznilo i jeho oslunění od jihozápadu se zdůrazněním vržených stínů. Na mapě s názvy všech ulic je uvedeno 18 pozoruhodností – na její rubové straně je zmíněno muzeum Velké Moravy ve Znojmě-Hradišti, bývalý premonstrátský klášter v Louce, železniční most přes řeku Dyji z roku 1871 aj. Zajímavé objekty dokládají fotografické snímky s popisem. Pohledy výše zmíněných měst lze označit za jejich veduty, ale u *Znojma* představuje pohled *vedutu klasickou*, v jeho dějinách druhou významnou.

V roce 2013 vyšla také mapa *Slaného*. Pohled řešil Staněk opět z ptačí perspektivy, ve středu mapy s městským jádrem s částečně dochovanými hradbami a Velvarskou branou

(významná Pražská brána byla v letech 1841–1842 zbořena). Centrem jádra je obdélkové náměstí, dnes Masarykovo. Na mapě je uvedeno 28 významných objektů, z nichž k hlavním patří farní kostel sv. Gotharda, bývalá piaristická kolej, původně františkánský klášter s Loretou a z poslední doby víceúčelová sportovní hala a Aquapark Slaný. Jižně od městského jádra za Šultysovou ulicí došlo k necitlivé převýšené výstavbě. Na rubové straně mapy jsou významné objekty popsány a doloženy fotografiemi od Pavla Vychodila a Jiřího Janocha.

Mapa dalšího města, *Kadaně*, vydaná v roce 2016, má sloužit pro návštěvníky české i zahraniční, text je trojjazyčný. Nejdříve tu byla trhová ves při brodu přes Ohři s románským kostelem sv. Jana Křtitele, vedle které založil Přemysl Otakar II. město s hradem kastelového typu na skále nad řekou. V městském jádře je asymetricky situováno náměstí, dnes Mírové, na něm farní kostel Povýšení sv. Kříže, gotická radnice s vysokou věží a na severozápadním okraji města minoritský klášter s kostelem sv. Michaela. Částečně se dochovaly městské hradby s vysokou Mikulovickou (Svatou) branou a barbakánem Žatecké brány. Na náměstí stojí krásný barokní sloup Nejsvětější Trojice a mimo jádro bývalý františkánský klášter Čtrnácti pomocníků, jehož axonometrie je uvedena v levém dolním rohu mapy. Na rubové straně jsou uvedeny fotografie očíslovaných staveb od Václava Vlasáka s jejich trojjazyčnými názvy.

Mapa *Poděbrad* z roku 2017 ukazuje město, které je oproti jiným městům dost odlišné. Poděbrady jsou sice také městskou památkovou zónou, ale jejich jádro se zámek (původně hradem) bylo nevelké, opevněné plotovými hradbami na valech s branami Hradeckou na východě, Pražskou při Labi na jihu a Nymburskou na západě. Významným majitelem města v první polovině 15. století byl Jiří z Poděbrad, kterého připomíná socha od Bohuslava Schnircha na náměstí. Staňkův pohled na město z ptačí perspektivy je ukazuje situované podélně při Labi. Od konce 19. století se Poděbrady staly významným lázeňským centrem, což se promítlo do jejich další výstavby (secesní kolonáda, Letní lázně, léčebný dům Zámeček, Libenského kolonáda s fontánou). Proto je také v Poděbradech výrazně zastoupena zeleň, zejména na náměstí T. G. Masaryka. Na mapě je uvedeno 24 pozoruhodností, z její rubové strany popsanych a doložených fotografiemi Jaro-

slava Kocourka. Perspektiva vyniká po výtvarné stránce s až neuvěřitelnou podrobností objektů, zvláště dvorních.

Také *Česká Lípa* na mapě z roku 2019 je městskou památkovou zónou. Během svého vývoje přišla o dvě hlavní dominanty – o farní chrám sv. Petra a Pavla, který byl po požáru v roce 1787 zbořen, a čtyřkřídlý renesanční zámek, zbořený v roce 1987. Zachovala se nicméně původní urbanistická struktura s uliční sítí a řada dalších památek. V historickém jádře jsou dvě náměstí – Škroupovo a T. G. Masaryka, z 29 uvedených pozoruhodností vyniká z feudálního sídla zachovalý gotický hrádek Lipý a renesanční Červený dům, z církevních staveb gotický kostel sv. Kříže, bývalý augustiniánský klášter s muzeem a barokní kostel Narození Panny Marie. Na náměstí T. G. Masaryka stojí radnice a barokní sloup Nejsvětější Trojice, z novodobých objektů je zajímavý kulturní dům Crystal od arch. Jiřího Suchomela. Významné stavby jsou popsány na rubové straně mapy.

Mapu *Louny* vydalo v roce 2019 Městské informační centrum Louny. Založil je ve druhé polovině 13. století Přemysl Otakar II. v návaznosti na starší osídlení nad řekou Ohří. Staněk volil při ptačí perspektivě kolmý pohled k jejímu toku, severní průčelí objektů zůstala skrytá. Louny mají celistvě zachované historické jádro, dnes chráněné jako městská památková zóna. Bylo opevněno částečně dochovanými hradbami původně s branou Pražskou na východě (zbořena) a Žateckou na západě (zachována). Ve středu jádra je náměstí, dnes Mírové, městu dominuje farní chrám sv. Mikuláše s 60 m vysokou věží. Na mapě a v blízkém okolí je vyznačeno 33 objektů – vedle zmíněného farního chrámu a Žatecké brány novorenesanční radnice i radnice stará, nyní využívaná jako městská knihovna, mariánský sloup, synagoga, husitský sbor, měštanské domy Daliborka, Sokolů z Mor a Štrombachův od architekta Kamila Hilberta. Mimo historické jádro stojí kostely sv. Petra a Matky Boží, barokní špitál, sokolovna a Kotěrova kolonie 52 domků. Významné objekty jsou popsány a doloženy fotografiemi Jaroslava Kocourka na rubové straně mapy. Na příkladu Žatecké brány lze poukázat na přednosti metody zvolené koncepce: na perspektivě je Žatecká brána zachycena z boku a nešťetelně, její fotografie na rubové straně mapy ji dokládá v celé podstatě a kráse.

V roce 2020 vyšla mapa *Nymburka*, rovněž městské památkové zóny. Pohled z ptačí per-

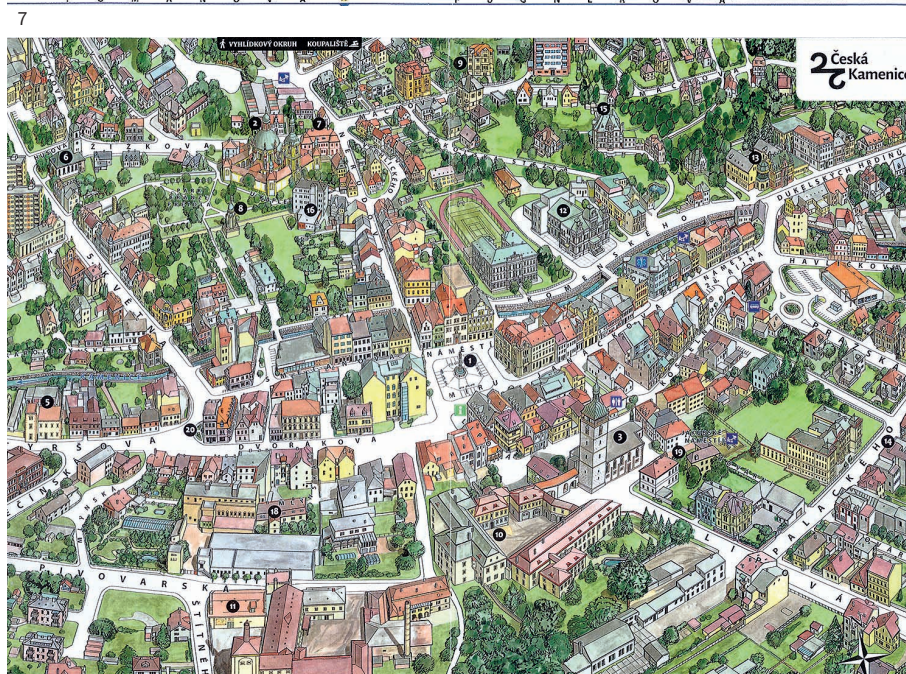
Obr. 7. Louny, kresba: Jaroslav Staněk, 2018. Reprodukce: archiv autora.

Obr. 8. Česká Kamenice, kresba: Jaroslav Staněk, 2020. Reprodukce: archiv autora.

spektivy jej ukazuje jako město přimknuté k Labi s novou lávkou pro pěší a s radiální uliční sítí směřující k původnímu brodu. Městské hradby se zachovaly jen na východní straně, zato dosud existuje dvojitý vodní příkop kolem nich; brány Labská, Pražská, Boleslavská a Poděbradská byly zbořeny. V centru města je lichoběžníkové náměstí Přemyslovců s renesanční radnicí, dalším větším prostorem je Kostelní náměstí. Zde stojí hlavní dominanta města, farní chrám sv. Jiljí s vysokou věží, druhou dominantou je secesní vodárenská věž z roku 1904. Na mapě je uvedeno 20 významných objektů, mj. bývalý dominikánský kostel, morový sloup, Hlavův dům, Turecká věž (renesanční vodárna), Šafaříkův mlýn. Mimo jádro se nacházejí funkcionalistický Husův sbor, hydroelektrárna z let 1914–1923 a železobetonový most od Františka Roitha. Hlavní městskou zeleň představuje park Ostrov na levém břehu Labe. Seznam objektů na rubové straně mapy je trojjazyčný, fotografie jsou od Jaroslava Kocourka.

Z téhož roku je mapa *Lysé nad Labem*, také městské památkové zóny. Kdysi tu stál hrad českých královen, jehož zbytky by mohly být ve zdivu zdejšího zámku, ale Lysá nad Labem nemá plánovitě rozvržený půdorys. Ptačí perspektiva ukazuje na jedné straně dominující zámek a vedle bývalý augustiniánský klášter, ve středu farní kostel sv. Jana Křtitele s 55 m vysokou věží a na druhé straně dlouhé trojúhelné náměstí Bedřicha Hrozného, ústící v obdélné Husovo náměstí s barokní radnicí. Lysá nad Labem byla kdysi pyšné sídlo barokního šlechtice Františka Antonína Šporka, jak dokládá zmíněný zámek s velkou zámeckou zahradou zdobenou četnými plastikami. Na mapě i mimo ni je uvedeno 23 pozoruhodností, v jádře evangelický kostel z roku 1793 a barokní špitál využitý jako muzeum Bedřicha Hrozného, v okolí skanzen lidové architektury v Přerově nad Labem, Šporkův zámek Bon Repos na vrchu Čihadla, vesnice okrouhlíce Byšičky a zábavní park Mirakulum v Milovicích. Objekty jsou popsány na rubové straně mapy s fotografiemi Jaroslava Kocourka.

V roce 2020 vyšla dále mapa *České Kamenice*, která je též městskou památkovou zónou. Poddanské město při řece Kamenici, spravova-

né z okolních hradů Falkenštejn, Friedewald i Kamenice a vnitřního zámku pánů ze Salhausenu, vzniklo v průsečíku dvou významných cest – severojižní a východní – promítnutém do dnešního náměstí Míru se starou radnicí a kamennou kašnou. Na mapě je uvedeno 22 významných objektů – farní kostel sv. Jakuba Většího, zámek salhausenský a kamický, panský pivovar, poutní komplex s kaplí Narození Panny Marie, vrchnostenský špitál, chudobinec od Ignáce Ullmanna, Dům kultury (býv. sokolovna), Preidlova vila, evangelický kostel,

hrobka rodiny Franze Preidla. Na rubové straně je popis a rozbor objektů se snímky Jaroslava Kocourka. Mapa je opět přehledná a zpracovaná na nejvyšší výtvarné úrovni. Vyobrazení vnitřních dvorů si taktéž vyžádalo mimořádnou pečlivost.

Závěr

Je namístě posoudit, zda vývoj české vedutistiky něčím novým přispěl vedutistice obecné. V minulosti vznikaly veduty českých měst souběžně s vedutami měst v cizích zemích

a nelze u nich v principech shledat případné prvenství. Každý princip je významný při důsledné realizaci.

Za autora každého principu je třeba považovat až jeho realizátora. Městská veduta z ptáčích perspektiv vyžadující dvorní průčelí objektů se dosud řešila částečně nebo s chybami, či pouze v náznaku. Po roce 2000 přišel Jaroslav Staněk u informativních map měst v lineární perspektivě se stíny vrženými prvně s důsledným zobrazením všech dvorních prostorů. Tak byla významně obohacena vedutistika nejen naše, ale i v obecném kontextu.

prof. Ing. arch. Karel KIBIC, DrSc.
k.kibic@seznam.cz

Ivo Hlobil v českém dějepisu umění... a památkové péči

Ve dnech 15. a 16. 2. 2022 se ve spolupráci Ústavu dějin umění AV ČR, Katedry dějin umění FF UP v Olomouci a Národního památkového ústavu uskutečnila konference *Ivo Hlobil v českém dějepisu umění*. Věnována byla památce význačného kunsthistorika, medievalisty a památkáře, který zemřel na podzim minulého roku ve věku 78 let.

První den konference se odehrál v přednáškovém sále pražského Ústavu dějin umění a tematicky se zaměřil na období gotiky, jež tvořilo stěžejní oblast Hlobilova badatelského zájmu. Ve třech blocích nazvaných „Umění 14. století, Parlérův a katedrála“, „Krásný sloh“ a „Pozdní gotika“ vystoupili se svými příspěvky kolegyňe a kolegové s profesorem Hlobilem spjatí úzkou odbornou i přátelskou vazbou. Jednalo se o sedmáct předních historiček a historiků umění, jejichž příspěvkům se zde nemůžeme věnovat podrobněji, a zaměříme se proto na obecnou podstatu, charakterizující Ivo Hlobila coby špičkového medievalistu.

Dnes, kdy se stává samozřejmostí spíše úzká odborná specializace, nás překvapí především úctyhodný záběr Hlobilova badatelského zájmu. Jednotlivé příspěvky konference tuto šíři ilustrativně pokryly. Na prvním místě to bylo sochařství krásného slohu kolem roku 1400, kdy svou pozornost celoživotně věnoval například okruhu Mistra Michelské madony, madoně Šternberské či sochařství parlérůvské huti. Významně přispěl také k poznání sochařství pozdně gotického, přičemž ve středu jeho zájmu stál především Světelský oltář. Ze-

jména v posledních dvou desetiletích života se pak zabýval sochařským typem Madony na lvu a výsledky tohoto bádání se setkaly s výrazným mezinárodním ohlasem. Zvláštním odborným zájmem Ivo Hlobila se ve stejné době stal také fenomén gotických gravírovaných roušek; výraznější výstup této badatelské práce však již bohužel nestačil publikovat.

Jak poukázali přednášející, při práci s uměleckými artefakty postupoval Ivo Hlobil jako bytostný systematik s vytříbeným kritickým myšlením, aniž by však přehlížel estetickou či emocionální podstatu díla. Svůj výzkum vždy opíral o důslednou práci s prameny a zásadně se vyvaroval spekulací. Přes nespornou schopnost precizní formálně-stylistické analýzy své badatelské závěry vyvozoval vždy až po konzultaci s restaurátory a na základě podrobného materiálového rozboru. Jen nemnoho našich medievalistů má na svém kontě tolik určených datací a proveniencí gotických děl jako Ivo Hlobil. Přesto se nikdy nepasoval do pozice neomylného, vždy byl ochoten připustit oponentní názor a na základě odborného dialogu revidovat své předchozí bádání. Jeho přísně vědecká metodika práce nevyklučovala elementární lidskost a pověstný smysl pro humor, jak to opět připomenuly příspěvky konference.

Ivo Hlobil rovněž významně přispěl k bádání o naší gotické architektuře, přičemž se věnoval zejména tvorbě Petra Parlérů, jeho huti a následovníků Jindřicha, Jana a Václava. Konference připomněla například Hlobilův výzkum jižní věže svatoštěpánského domu ve Vídni, na níž se od roku 1398 podílel Václav Parlér a jež vykazuje úzké formální souvislosti s věží pražského chrámu svatého Víta. Hlobil se přitom opíral o průzkum kamenických značek a řešerše týdních účtů ze stavby obou katedrál, na jejichž základě dokázal přesně datovat odchod Václava Parlérů z Prahy do Vídně. V příspěvku na toto téma tak konference přiblížila neobyčejnou preciznost Hlobilovy badatelské práce.

Na druhý den se konference přesunula do auditoria Katedry dějin umění v Olomouci, u jejíhož zrodu na počátku 90. let minulého století Ivo Hlobil stál a kde poté až do své smrti působil. Celkem dvacet Hlobilových kolegů z katedry i dalších hostů zde vystoupilo opět ve třech cyklech nazvaných „Morava a výstavy „moravské gotiky“, „Humanismus a renesance“ a „Dějiny a teorie památkové péče“. Zazněly tak příspěvky z dalších oblastí, jež tvořily základ Hlobilova badatelského zájmu, a představily jej rovněž jako vynikajícího kurátora výstav o gotickém a raně renesančním umění,

1

2

3

Obr. 1. První den konference se konal v zaplněném sále Ústavu dějin umění AV ČR na pražském Starém Městě. Foto: Vilém Faltýnek, 2022.

Obr. 2. Diskuse v pražské části konference, hovoří doc. Ondřej Jakubec, Ph.D. Foto: Vilém Faltýnek, 2022.

Obr. 3. Sál olomoucké Filozofické fakulty Univerzity Palackého během druhého konferenčního dne, za bohaté účasti studentů. Foto: Vilém Faltýnek, 2022.

ale také coby našeho předního památkáře.

Památkovou péčí se Ivo Hlobil zabýval už od počátku své profesní dráhy; koneckonců jí věnoval již svou disertační práci obhájenou v roce 1977 u Jaroslava Pešiny. Konference připomněla zejména jeho stěžejní dílo *Na základech konzervativní teorie české památkové péče*, jež v roce 2008 vydal Národní památkový ústav. Ve svých teoretických statích se Hlobil zabýval především třemi okruhy, které postihují specifnost tuzemské památkové péče i v mezinárodním kontextu. Jednak to byla teorie městských památkových rezervací, dále téma tzv.